

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin Hazırlanması*

Preparation of History Teacher Special Field Competences

Ümmügülsüm CANDEĞER**

Özet: Bu çalışmanın konusu Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin hazırlanma süreci, veri toplama yöntem ve analizleri, karşılaşılan sorunlar ve çözümlerinin anlatılması ve hazırlanan yeterliklerin kısa bir açıklamasının yapılmasıdır. Adı geçen yeterlikler Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (ÖYGGM) tarafından oluşturulan bir komisyon tarafından yapılmıştır.

Komisyon çalıştığı sürece gelen bütün yorum ve fikirlere açık olmuş hatta konuyla ilgili kişilere bizzat düşünceleri anketler ve görüşmeler vasıtasıyla sorulmuştur. Yeterlik taslağı iki kez anket haline getirilip sorgulanmıştır. Anket birinci de 357 kişi, ikincide ise 85 kişiye ulaştırılmıştır. Sonuç olarak ilk ankete 155 kişiden geri bildirim alınmış. 2. Anket ise 85 kişinin ortak çalışması ile rapor haline getirilmiştir. Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin taslağı son aşamada yine ÖYGGM tarafından 166 kurum ve kuruluşa gönderilerek paydaş görüşleri istenmiş ve bu kurum ve kuruluşların 127'sinden geri bildirim alınabilmektedir.

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda çalışan toplam 15700 tarih öğretmenini ve yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştiren programlarındaki öğrenci ve akademisyenleri ilgilendirmektedir. Eğitim hizmetinden yararlanan öğrencileri ve velilerini de hesaplarsak oldukça geniş bir kitleyi ilgilendiren bir konudur. Konuyla ilgili olarak farkındalık oluşturulması önemlidir. Ayrıca öğretmen seçimleri yapılan KPSS sınav sisteminde de tarih öğretmeni seçiminde hazırlanan bu yeterliklerin esas alınması gereklidir. Bunun yanı sıra Kariyer Basamaklarını belirleyecek sınavların yapılması durumunda da Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri kriter olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi; Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri; Yeterlik

* Bu makale ISHE(International History Education) II, 14-16 Haziran 2012, Trabzon- Türkiye Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. MEB, Çankaya Cumhuriyet Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, Çankaya, Ankara, Türkiye

Tel: +90 532 799 12 60 E-posta:gcandeger@gmail.com

Abstract: The subjects of this study are, preparation process of the History Teacher Special Field Competences, methods of data collection and analysis, to explain the problems and solutions and to make a brief statement prepared competences. Above mentioned competencies are made by a commission which is created by Ministry of National Education (MONE) and the General Directorate of Teacher Training and Development (ÖYGGM).

The Commission was open to all comers as long as the comments and ideas even personally thought the subject was asked to relevant people through questionnaires and interviews. Competency has been questioned brought into the draft questionnaire twice. The questionnaire was delivered first 357 people and the second to 85 people. As a result, our first survey feedback received from 155 people. The second questionnaire was converted into a report by the joint work of 85 people. Final stage the draft of History Teacher Special Field Competences again sent to 166 stakeholders were asked their opinions and institutions could be taken by ÖYGGM feedback from 127 of these institutions.

History Teacher Special Field Competences concerns 15700 history teachers who working in MONE, and history teacher student and academics in teacher education programs in higher education institutions. If we calculate the students and their parents who benefit from the educational services is an issue that concerns a wide audience. It is important to create awareness on the issue. In addition, teachers prepared elections held on KPSS test system is required to be taken into consideration in the selection of this history teacher competence. In addition to making the case that his career will determine the examiners should be considered as criteria in History Teacher Special Field Competences.

Keywords: History Education; History Teacher Special Field Competences; Competence

Giriş

Eğitim öğretmen, öğrenci ve ailenin de içinde yer aldığı bir etkileşimdir. Bu etkileşimde çevre ve sosyal yaşam alışkanlıklarını da eklenince oldukça karmaşık bir durum ortaya çıkmaktadır. Öğretmen ve sahip olması gereken özellikler eğitimde önemli bir unsurdur. Başlangıçtan beri eğitim irdelendiğinde çeşitli şekillerde uygulamalar görülmektedir. Eğitimin belirli bir standarda ulaşabilmesi için öğretmenlik mesleğinin de bir standarda ulaşması gereklidir.

Uluslararası alanda öğretmenlik mesleği standartları ile ilgili sürekli ve gelişen çalışmalar yapılmaktadır. Türk Eğitim Derneği'nin "Öğretmen Yeterlikleri Özet Raporu'na" göre, çalışmalar incelendiğinde, 1960'lı yıllarda davranışçı anlayışla "öğretmenlik yeterlikleri" tanımlanmış olduğu, alan bilgisi ile pedagojinin ve teknolojinin bütünleştirildiği "teknolojik pedagojik alan bilgisi" anlayışına doğru bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. 1990'lı yılların öncesinde davranışçı anlayışla öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi çalışmalarında öğretmenlerin sahip olması gereken alan

bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi birbirinden ayrı olarak ele alınmış, öğretmenlerin sahip olmaları gereken yeterlikler teknik ayrıntılarıyla davranışlar olarak ifadelendirilmiştir. Pedagojik alan bilgisi anlayışı ise öğretmenlik mesleğinin standartlarını davranışlar düzeyinde değil, standartlar düzeyinde tanımlanmasını getirmiştir (TED, 2009, s.1).

İlhan'a (2005, s.57) göre bir öğretmende bulunması gereken üç alan kavramı, mükemmel öğretmen tanımını da yapmaktadır. Üç alandan kastedilen alan bilgisi, öğretmenlik bilgisi ve genel kültür bilgisidir. Bunlardan birincisi, alan bilgisi; yani öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmaktır. İkincisi; öğretmenlik bilgisi; yani öğretmenin iyi bir öğretici ve eğitici bilgisi ile donatmaktır. Üçüncüsü; genel kültür bilgisi; yani bir öğretmenin aktüalitede, dünya ve Türkiye'de olup bitenden haberdar olabilecek bir aydın gözlüğüne sahip olmasıdır.

Alanına özgü niteliklerin belirlenmesi için MEB harekete geçmiş ve Özel Alan Yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin hazırlanma süreci, veri toplama yöntem ve analizleri, karşılaşılan sorunlar ve çözümlerinin anlatılması ve hazırlanan yeterliklerin kısa bir açıklamasının yapılması bu çalışmanın konusudur. Adı geçen Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan bir komisyonla hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Safran'ın başkanlığında çalışan komisyonda Doç. Dr. Bahri Ata, Dr. Bedi Gümüşlü, Ümmügülsüm Candeğer ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'ndan (TTKB) görevlendirilen Fatma Türkan ile Seçil Buket Harut görev almışlardır. Komisyondaki TTKB'ndan görevlendirilen kişiler de çalıştay dönemlerinde çalışmalara katılmışlardır.

Komisyon bir yıllık çalışma süresi boyunca haftalık toplantılar yapmış, ulusal ve uluslararası alan taramasının ardından oluşturulan taslak yeterlikler anket ve odak grup görüşmeleri ile sorgulanmış elde edilen verileri tartışılarak yeterlik taslağına yansıtılmıştır. Ayrıca tüm komisyonlar haftada bir toplanarak bilgi paylaşımında bulunmuşlardır.

Bu çalışmada, ortaöğretim özel alan yeterliklerinden tarih öğretmeni özel alan yeterliklerinin nasıl hazırlandığı anlatılmıştır. Komisyon çalışmasının nasıl yapıldığı,

sürece katılan kişilerin katkıları, yapılan çalıştaylar, çalıştaylar arası uygulamalar ve elde edilen sonuçlar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yeterlikler ile ilgili genel bilgiler

Eğitim; öğretmen, öğrenci, yönetici, memur ve veli ile bir bütün olarak ele alınması gereken dinamik bir yapıdır. Eğitimde sürekli gelişim ve değişim olduğundan, uygulanan programların, eğitimin verildiği fiziki ortamların ve eğitimcilerin de gelişme ve değişmeye ayak uydurması gerekmektedir.

Özellikle öğretimin en temel unsuru olan öğretmenin mesleğinde çağın gerektirdiği yeterliklere sahip olması gereklidir. Eğitimin kalitesinin artırılması ve verimliliği için de MEB çağın gerekleri doğrultusunda yenilenme yolunda çalışmalar başlatmıştır. Bu çalışmalardan birisi de Avrupa Birliği Komisyonu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan finansman anlaşmasıyla yürürlüğe giren Temel Eğitime Destek Programıdır (TEDP). Programda genel amaç; "Yoksulluğu azaltma perspektifinde, eğitim seviyesini artırarak eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal, şehirsiz bölgeler ve gecekondularda nüfusun hayat şartlarını geliştirmek, eğitim dışında kalan çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin temel eğitim kapsamına alınması ve öğretmen arzının iyileştirilmesini desteklemek" tir (MEB TEDP, 2005).

2002 yılında faaliyete başlayan Temel Eğitime Destek Programı; Öğretmen Eğitimi, Eğitimin Kalitesi, Yönetim ve Organizasyon, Yaygın Eğitim, İletişim olmak üzere beş bileşenden oluşmaktadır (MEB PKM).

TEDP bileşenlerinden ilk sırada yer alan "Öğretmen Eğitimi" ile ilgili çalışmalar ÖYGGM'ne verilmiştir. ÖYGGM tarafından konuyla ilgili olarak öncelikle "Öğretmenlik Mesleğinin Genel ve Özel Alan Yeterliklerinin" belirlenmesine karar verilip, çalışmalara başlanmıştır. İlk etapta "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" belirlenerek yayınlanmış (2002) ve ardından da "İlköğretim Öğretmenleri Özel Alan Yeterlikleri" belirlenmiştir (2006). Son aşamada ise "Ortaöğretim Öğretmenleri Özel Alan Yeterlikleri" belirlenmektedir.

Ortaöğretim özel alan yeterlikleri iki bölüm olarak planlanmıştır. Birinci bölümde tarih, coğrafya, fizik, kimya, Türk dili ve edebiyatı, İngilizce, felsefe, biyoloji ve matematik alanları çalışılmıştır (2008–2010). İkinci bölümde ise yabancı dil, müzik,

görsel sanatlar (resim), sağlık bilgisi, psikoloji, din kültürü ve ahlak bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve beden eğitimi alanlarında çalışmalar yapılmaktadır. İkinci bölümdeki çalışmalar halen devam etmektedir.

Bu makalede kullanılan bazı terimler ve açıklamaları ise şöyledir; Yeterlik kelime anlamı olarak, yeterli olma durumu; bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi; ehliyet; kifayet gibi anlamlar ifade etmektedir (Türkçe Sözlük,2012). Öğretmen yeterlikleri “öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerler” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2008). Yabancı kaynaklarda kullanılan biçimi ile “öğretmenlik mesleği standartları”, öğretmenlerin mesleki özellikleri, bilgi, anlayış ve becerilerini kapsamaktadır (MEB, 2008; Ministry of Education: New Zealand, 1999; NBPTS, 2002; Ministerial Council on Education, 2003; TDA, 2007; The Teaching Council, 2009).

Performans göstergesi, yeterliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğini delili olabilecek ölçülebilir davranışlardır. Alt yeterlik ise bir genel yeterliği yerine getirebilmek için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

Komisyon çalışmasının sürecinin aktarıldığı bu çalışmada cevap aranan sorular şunlardır;

- 1- I. Çalıştay’da (23–26 Ekim 2008 Kızılcahamam) alınan kararlar nelerdir ve çalıştay sonrası neler yapılmıştır?
- 2- II. Çalıştay’da (20–22 Şubat 2009 Kızılcahamam) alınan kararlar nelerdir ve çalıştay sonrası neler yapılmıştır?
- 3- III. Çalıştay’da (10–12 Nisan 2009 Antalya) alınan kararlar nelerdir ve çalıştay sonrası neler yapılmıştır?
- 4- IV. Çalıştay’da (8–12 Temmuz 2009 Kızılcahamam) alınan kararlar nelerdir ve çalıştay sonrası neler yapılmıştır?
- 5- V. Çalıştay’da (22–24 Ekim 2009 Alanya) alınan kararlar nelerdir ve çalıştay sonrası neler yapılmıştır?

Bulgular ve Yorumlar

2.1. Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Komisyonunun Çalışması

2008 yılında Özel Alan Yeterliklerini belirlemek amacıyla tarih, coğrafya, fizik, kimya, Türk dili ve edebiyatı, İngilizce, felsefe, biyoloji ve matematik alanlarından görev alacak olan akademisyenler belirlenmiştir. Adı geçen 9 branşta her branş için Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda çalışan ikişer öğretmen seçilerek 4 Kasım 2008'de bir yıllığına geçici görevli olarak ÖYGGM'de görevlendirilmiştir. Kasım 2008'den Kasım 2009'a kadar çalışan komisyonlar toplam 5 çalıştay ile yaptıkları çalışmalarını ve gelişmeleri birbirleri ile paylaşmışlardır.

2.1.1. I. Çalıştay'da (23–26 Ekim 2008 Kızılcahamam) alınan kararlar ve uygulamaları

Tarih komisyonu çalışmasına, 23–26 Ekim 2008'de Kızılcahamam'da yapılan ilk toplantı ile başlamıştır. Bu toplantıda tüm komisyonlar “Yeterlik nedir?”, “Yeterliklerin kapsamı neler olmalıdır?” gibi sorulara cevaplar aramış ve taslak olarak yeterlik alanları belirlenmiştir.

İlk çalıştay sonrasında ise Tarih komisyonu alan taramasına başlayarak dünyada ve Türkiye'de bu konuyla ilgili neler yapıldığını araştırmıştır. Ülkemizde böyle çalışmaların olmaması karşılaşılan ilk sorun olmuştur. Sorunun çözümü için ise tarama sırasında Avrupa Birliği'nin öğretmen standartları (MEB, 2012a) Amerika'da ki 50 eyaletin standartları, İngiltere'deki öğretmen standartları PGCE (Post Graduate Certificate in Education) (PGCE, 2012), ile Avustralya'daki öğretmen standartları (MEB, 2012b) incelenmiştir.

Alan taraması sonucu yeterlik alanları belirlenmiş ve hazırlanan taslak anket formuna dönüştürülerek Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı tarafından da uygun bulunarak, ÖYGGM'ne teslim edilmiştir. Hazırlanan ilk anket formu ÖYGGM'nin vasıtasıyla çevrimiçi olarak Anadolu Öğretmen liselerinde görevli tarih öğretmenlerine ulaştırılmıştır. Görüşleri alınmak üzere 227 öğretmene gönderilen anketlerden 85 tanesi doldurularak geri dönmüştür.

Aynı dönemde adı geçen anket, 2008 yılı Kasım ayı son haftasında Mersin Hizmetçi Eğitim Enstitüsü'nde “Müze ve Eğitim ile ilgili” yapılan, Doç. Dr. Bahri Ata'nın

ve komisyon üyelerinden Fatma Türkan'ın görevli bulunduğu hizmet içi eğitim sırasında eğitime katılan 130 tarih öğretmenine iletilmiş ve anketlerden 70 tanesinden geri bildirim alınmıştır.

Hazırlanan ilk anket 357 tarih öğretmenine ulaştırılmış olmasına rağmen 155 geri bildirim alınabilmiştir. Anketlerden gelen görüşler birer birer incelenerek üzerinde tartışılmış gerekli görülen öneriler taslağa yansıtılmıştır.

2.1.2. II. Çalıştay'da (20–22 Şubat 2009 Kızılcahamam) alınan kararlar ve uygulamaları

II. Çalıştay öncesinde anket verileri analiz edilerek değerlendirilmişti. Böylece düzenlenen taslakta “Yeterlik Alanları” belirlenmişti. II. Çalıştay'ın ana konusu alt yeterliklerin belirlenmesi olmuştur. Alt yeterliklerin belirlenmesi için odak grup görüşme yöntemi kullanılmasına karar verilmiştir.

Odak grup görüşmesi; yapılmakta olan araştırmanın gerektirdiği belli özelliklere (yaş, cinsiyet, vb. gibi.) göre homojen olması sağlanan bir grubun, belli bir konu üzerinde yoğunlaşarak tartıştığı ve böylece verinin oluşturulduğu görüşmelerdir (Bayram Bıçak, 2009). Çalıştay sırasında komisyonlarda görevli Ölçme ve Değerlendirme alanında uzman olan Yard. Doç.Dr. Bayram Bıçak tarafından komisyonlarda görevli olan öğretmenlere bir seminer vermesi kararlaştırılmıştır.

Grup görüşmeleri yapacak öğretmenlere 27.02.2009'da saat 14.00'de MEB toplantı salonunda Yard. Doç. Dr. Bayram Bıçak tarafından verilen seminerde odak grup görüşmesi yöntemi tanıtılarak, öğretmenlerimizin odak grup görüşmelerinden nasıl yararlanacakları ve verimli sonuçlara nasıl ulaşacakları konusunda bilgiler verilmiştir.

Komisyonlarca odak grup görüşmeleri ile ilgili bir çalışma yapılarak görüşmelerde sorulacak sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorularla üç farklı gruba odak grup görüşmesi yapılmıştır. İlk görüşme 14.03.2009'da saat 14.30'da Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Ankara) kütüphanesinde 14 tarih ve tarih eğitimi akademisyeni ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme iki saat sürmüştür ve önemli verilere ulaşılmıştır.

İkinci odak grup görüşmesi, 18.03.2009'da 100 Yıl Kız Meslek Lisesi (Ankara) kütüphanesinde farklı bölümlerdeki 5 lise öğrencisi ile yapılmıştır. Bu görüşmede öğrencilerin tarih öğretmenlerinden beklentileri ile ilgili veriler elde edilmiştir.

Üçüncü odak grup görüşme ise 19.03.2009'da Atatürk Anadolu Lisesi ARGE Binası (Ankara) toplantı salonunda saat 14.00'te başlayıp 15.30'da sona ermiştir. Toplantıya farklı liselerde çalışan 5 tarih öğretmeni katılmış ve konuyla ilgili düşüncelerini komisyon ile paylaşmışlardır.

Ayrıca odak grup görüşmelerinde kullanılan soru formları alanında başarılı 10 akademisyen ve tarih öğretmenine de on-line olarak gönderilip yazılı olarak konu hakkındaki görüşleri alınmıştır. Bununla birlikte Ankara il merkezinde bulunan 3 sendika ile de görüşülüp odak grup görüşmesinde sorulan sorularla ilgili olarak görüş ve önerileri istenmiş ancak iki sendikadan cevap alınabilmiştir.

2009 yılı Mart ve Nisan aylarında yapılan odak grup görüşmelerinin çözümlenmeleri yapılarak analiz edilmiş elde edilen veriler ışığında alt yeterliklerin yanı sıra performans göstergeleri de taslağa yerleştirilmiştir. Performans göstergeleri ile ilgili görüşmeler III. Çalıştay'ın konusu olduğu için ön hazırlıklar tamamlanarak III. Çalıştay'a gidilmiştir.

2.1.3. III. Çalıştay'da (10–22 Nisan 2009 Antalya) alınan kararlar ve uygulamaları

III. Çalıştay'ın ana konusu, ortak bir dilin kullanılması ve performans göstergelerinin nasıl belirleneceğidir. II. Çalıştay sonrası yapılan çalışmalarda “Yeterlik Alanları”, “Alt Yeterlikler” kesinleşmiş bunlara ek olarak “Performans Göstergeleri”nin de taslağı hazırlanmıştır.

III. Çalıştay görüşmeleri sırasında Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlik taslakları performans göstergeleri ile birlikte alanda sorgulanmak üzere bir anket formuna dönüştürülmesi kararı alınmıştır. Bu ikinci anketlerin yine ÖYEGM'nün aracılığıyla öğretmenlere iletilmesi ve her komisyonun kendi çabalarıyla mümkün olduğunca öğretmene ulaştırması sonucuna varılmıştır.

Aynı dönemde, 5–7 Haziran 2009'da Kızılcahamam'da Avrupa Tarih Eğitimcileri Derneği'nin (EUROCLIO) AB Matra projeleri çerçevesinde düzenlediği

“Tarih Eğitiminde Yenilikçi Yaklaşımlar” adlı konferansa ülkemizin dört bir yerinden akademisyenler ve tarih öğretmenleri katılmıştır. Bu konferansı bir fırsat olarak değerlendiren komisyon ön hazırlıklarını yaparak toplantıya katılmıştır. Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Komisyonu üyesi, aynı zamanda projenin Türkiye ortağı olan Prof. Dr. Mustafa SAFRAN hocanın teklifiyle konferansın bir oturumu tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri çalışmasına ayrılmıştır. Aynı anda üç çalışma grubu oluşturularak yeterlik taslağı yaklaşık 85 uzman kişiyle paylaşılmış ve görüşleri alınmıştır. Gruplar yaptıkları görüşmeleri rapor olarak hazırlayıp komisyona teslim etmiştir. Bu çalışma özellikle taslağın son halini almasında oldukça faydalı olmuştur.

2009 yılı Mayıs ayında, yeterlik taslağının şekillenmesi sırasında tarih dersi sorumlusu TTKB Kurul Üyesi Sayın Ömer Özcan ile bir toplantı düzenlenerek hazırlanan yeterlikler ile ilgili değerlendirmeleri istenmiştir. Ömer Özcan'ın değerlendirmeleri de taslağa yansıtılmıştır.

2.1.4. IV. Çalıştay'da (08–12 Temmuz 2009 Kızılcahamam) alınan kararlar ve uygulamaları

IV. Çalıştay diğerlerinden daha uzun sürmüştür. Bunun sebebi ise artık taslakların son hallerine ulaşılmış olması ve ortak bir dilin belirlenerek paydaş görüşleri için anketlerin hazırlanması safhasına gelmesidir.

Beş gün süren çalışmalarda bütün alanların taslak yeterlikleri, alt yeterlikleri ve performans göstergeleri komisyonlar arasında paylaşılmıştır. Yeterlik taslaklarının paylaşımından sonra, sosyal alanlar, sayısal alanlar ve dil alanları kendi aralarında bilgi paylaşımında bulunarak ortak bir dil kullanılması ve benzer bir bölümlenmeye gidilmesi konusunda birlikte çalışmalar yapmıştır.

Yapılan bu çalışmalardan sonra taslaklardaki performans göstergelerinin hangi paydaşlar ile ilgili olduğunu gösterir tablolar oluşturulmuştur. “Hangi performans göstergesi nasıl ölçülebilir?” sorusuna cevap aranmıştır. Göstergelerden öğrencilerin, velilerin, okul yöneticilerinin ve zümre öğretmenlerinin gözlemleyip değerlendirebileceği göstergeler ayrılarak tablo haline getirilip ÖYGGM ekibine teslim edilmiştir.

Hazırlanan tablolara ek olarak yeterlik taslağı da tablo formuna dönüştürülerek ÖYGGM'ne teslim edilmiştir. Yeterlik taslağı bu aşamadan sonra paydaş görüşlerinin

alınabilmesi için, ÖYGGM aracılığıyla MEB'na bağlı birimler, sendikalar, üniversiteler, il milli eğitim müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşlarına gönderilmiştir. Toplamda görüş alınması için 166 kurum ve kuruluşa gönderilen taslağa 127 kurum ve kuruluştan cevap gönderilmiştir. Bu dönemde kurum ve kuruluşların yanı sıra sosyal paylaşım ağlarından (facebook.com, memurlar.net, tarihibilinci.com gibi) da tarih öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılarak yeterlik taslağının tanıtımı yapılmış konuyla ilgili görüş ve önerileri istenmiştir.

Tablo 1

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlik Taslağının Paydaş Görüş İçin Gönderilmesi

	Kurum ve Kuruluşlar	Gönderilen	Cevap Alınan	Cevap Alınamayan
1	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	81	75	6
2	Üniversiteler	39	31	8
3	Resmi kurum ve sivil toplum kuruluşları	35	11	24
	Toplam	166	127	39

Tablo 1'de görüldüğü gibi yeterlik taslağı imkânlar dâhilinde olabildiğince çok kurum ve kuruluşa gönderilmiş ve görüşleri alınmıştır. Çünkü yapılan çalışmanın mümkün olabildiğince çok katılımcıyla ulaştırılması, demokratik ve şeffaf yollarla belirlenmesi komisyonun temel çalışma prensibi olmuştur.

Gelen fikir ve yorumlarla ilgili 81 ilden 75 ilin görüşlerini içeren raporlarda görülenler şunlardır; Kimi illerdeki Millî Eğitim Müdürlükleri tek bir ortak rapor gönderirken, bazı iller (Bursa, Gaziantep gibi) ilçelerin ve değişik okulların raporlarını ayrı ayrı göndermiştir. İllerden gelen raporlar titizlikle ve karşılaştırma yöntemi ile incelenmiştir. Yerinde ve frekansı en yüksek eleştiriler ile yaratıcı ve yapıcı öneriler taslağa yansıtılmıştır. Bu aşamadan sonra yeterlik taslağı açıklamalı olarak yeniden düzenlenmiştir. Açıklamalı yeterlik taslağında hangi ilin isteği ile hangi düzeltmelerin yapıldığı ve hangi konuların (Endülüs Emevileri vb.), eklendiği gösterilmiştir.

Bununla beraber bazı yanlış anlama cümleleri ile de karşılaşmıştır.

- Paydaşlardan bir bölümü konuyu farklı anlayıp gönderilen yeterlikleri öğrenci yeterliği olarak algılamışlardır.

- Bazı raporlarda ise yeterliklerin ders saati ile ilişkilendirildiği görüşlere rastlanmıştır.
- Hazırlanan yeterlik ve performans göstergelerinin lise öğrencilerinin çok üstünde olduğu ifade edilerek bunların yeterliklere alınmaması gerektiğini bildiren görüşler de yer almaktadır.

İllerden gelen bazı raporlarda ise alan bilgisi yeterliği altında bulunan alt yeterlik ve performans göstergelerinin hepsinin öğrencilere öğretileceği yanlılığı doğmuştur. Ayrıca tarih öğretmenleri, haklı bir şekilde alana ilişkin sıkıntılarını, çalışmanın konusu ne olursa olsun, paylaşmak gereği duymaktadır. Raporlardan anlaşılan, illerin yeterlikler ile ilgili görüş bildirmek üzere il zümre öğretmenlerini toplayarak birer komisyon oluşturmuş ve taslak bu komisyonlar tarafından incelenmiştir.

Üniversitelerden ise tarih bölümü ve tarih öğretmenliği bölümü olan 39 üniversiteye taslak gönderilmiştir. 31 üniversiteden görüş raporu elimize ulaşmıştır. Yeditepe Ü. ve Uludağ Ü. kendilerine gönderilen yeterlik taslaklarından dokuz branş içinden bir branşı değerlendirmiş, “diğerleri de buna uygun yapılmalıdır” şeklinde rapor göndermişlerdir. Üniversitelerin tarih bölümlerinde özellikle Fen Edebiyat Fakülteleri’nde verilen eğitimin, sınıf içi uygulamaları karşılamadığı özellikle pedagojik açıdan eksik kaldığı gibi temel bir sorun ile karşılaşmıştır. Açıklamalı tarih yeterlik taslağında hangi üniversitenin isteği ile hangi düzeltmelerin yapıldığı ve hangi konuların eklendiği gösterilmiştir.

Resmi ve sivil toplum kuruluşlarından gelen raporlar bir grupta değerlendirilmiştir. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu’ndan ve ilgili birimlerinden (Türk Tarih Kurumu Başkanlığı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı) taslağa ilişkin görüşleri ve önerileri alınmıştır. Bu şekilde Cumhuriyetin ilk yıllarında olduğu gibi tarih eğitimi konusunda Türk Tarih Kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığının işbirliğinin tekrar kurulması sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, eğitim ile ilgili sendikaların da görüşleri değerlendirilmiştir. Genelde resmi ve sivil toplum örgütleri eğitimin genel sorunlarını aktarmış olup yeterliğe dönük bazı özel katkılarda bulunmuşlardır. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği’nin ve Robert Kolej’in taslağı detaylı incelediği anlaşılmaktadır. Açıklamalı tarih yeterlik taslağında hangi resmi kurum ve sivil toplum örgütünün önerileri doğrultusunda hangi düzeltmelerin yapıldığı ve hangi konuların eklendiği gösterilmiştir.

Paydaş görüşlerin raporlarından çıkan genel eleştiriler de vardır. Bunlar da aşağıdaki gibidir:

- 1- Siyasi tarihe yönelik yeterlikler yanında toplumsal tarihe de yönelik yeterlik ve performans göstergesi ifadeleri olmalıdır.
- 2- Alan bilgisinde bazı konular (İslam Öncesi Türk Tarihi, Eski Anadolu Uygarlıkları, İslam Tarihi vb.) eksiktir.
- 3- Performans göstergeleri yapılandırmacı ifade tarzı ile yazılmalıdır.
- 4- Tarih eğitiminin felsefi, pedagojik ve tarihsel temelleri ile ilgili yeterlikler “çıkarılmalıdır”.
- 5- Tarih eğitiminin felsefi, pedagojik ve tarihsel temelleri ile ilgili yeterlikler için “hizmet içi kursları açılmalıdır”.
- 6- Yeterlikler olumludur ama bunlara sahip olmak hem zaman, hem de maddi destek gerektirir.

Bu eleştiriler, komisyon tarafından ele alınmış ve hazırlanan taslağa yansıtılmaya çalışılmıştır. Alan bilgisinde ve diğer yeterlik alanlarında toplumsal tarihe önem verme ile ilgili ifadeler artırılmıştır. Performans göstergeleri, öğrenme ile ilgili ifadeler olmayıp, öğretmen mesleki yeterliklerini gösterdiği için yapılandırmacı ifadelere gerek olmadığı ortak kararına varılmıştır. Ancak tarih öğretmenin tarih derslerinde yapılandırmacı ve aktif öğrenme ortamı oluşturması için gerekli görülen performans göstergeleri ilave edilmiştir.

2.1.5 V. Çalıştay’da (22–24 Ekim 2009 Alanya) alınan kararlar ve uygulamaları

Paydaş görüş raporları ve bu raporların değerlendirilmesinden sonra taslak, bir olması gereken formatta taslak, bir de açıklamalı taslak olarak yeniden düzenlenmiştir. Açıklamalı taslakta, yukarıda da belirtildiği gibi paydaşlardan gelen görüşlerden uygun olanların neler olduğu ve yapılan değişiklikler eklenmiştir. V. Çalıştay sırasında yine tüm komisyonlar yaptıkları çalışmaların aktarıldığı bir sunum yapmışlardır. Bu son çalıştay taslakların son şeklinin verilerek ÖYGGM’ne teslim edilmesi aşamasıdır. Ayrıca bu aşamada, yeterlik tablolarıyla birlikte bir yıllık süre zarfında komisyonun

yapmış olduğu bütün çalışmalar, araştırmalar, anket sonuçları, aylık raporlar vb. bütün dokümanlar bir cd'ye kopyalanarak ÖYGGM'ne teslim edilmiştir.

Tablo 2

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Taslağı'nın Rakamlarla Gösterilmesi

	Yeterlik alanları	Alt yeterlik	Performans Göstergeleri
1	Alan Bilgisi	3	27
2	Alan Eğitimi Bilgisi	11	51
3	Tutum ve Değerler	3	20
	Toplam	17	98

V. Çalıştay sırasında yapılan çalışmalar ile Tablo 2'de belirtildiği gibi 3 yeterlik alanında 17 alt yeterlik ve 98 performans göstergesi ile "Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri" taslağı ÖYGGM'ne teslim edilmiştir. ÖYGGM teslim edilen taslaklar, bundan sonraki aşaması için TTKB'nın görüş ve onayına sunulmuştur. Komisyonlarda görevli bazı akademisyenlerin de katıldığı toplantıda Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri taslağı TTKB'nca 10 Ocak 2011 tarihinde kurulun uygun görüşü ile Bakanlık Makamı'nın 26.01.2011 tarih ve 311 sayılı onayı ile yürürlüğe girmiştir. (MEB otmg. 2011).

Bununla birlikte konuyla ilgili olarak yapılan ilk çalışma ise performans yönetim sisteminde hazırlanan yeterliklerin kullanılması olmuştur. 2010 yılı Eylül ayında başlanan performans yönetim sistemi ile bireysel ve kurumsal performans göstergelerinin ölçülmesi planlanmıştır. Performans yönetim sistemi çalışmasında kullanılmak üzere yeterlik taslağı ölçeğe dönüştürülerek ÖYGGM'ne teslim edilmiştir. Performans yönetim sistemi çalışmaları henüz devam etmektedir. Bununla ilgili olarak da MEB internet sayfası üzerinden bir modül geliştirilerek performans göstergelerinin geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

Sonuç

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri belirlenirken “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” (MEB, 2006) göz önünde bulundurularak her öğretmende olması gereken yeterlikler bu çalışmada tekrar edilmemiştir. Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri 10 Ocak 2011’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir(MEB, 2012c). Yeterliklerin belirlenmesi sırasında komisyon demokratik ve şeffaf yöntemlere başvurmuş komisyon içinde bütün yeterlik alanları, alt yeterlikler ve performans göstergeleri üzerinde tek tek tartışılmıştır. Ayrıca bu çalışma sürecinde sahada görev yapan tarih öğretmenlerine, öğretmen adaylarına, alanında uzman olan tarihçi ve tarih eğitimcilerine hatta tarih dersi alan lise öğrencilerinin görüşlerine de önem verilmiştir. Yeterliklerden faydalanacak, bu yeterliklerden sorumlu tutulacak her paydaşın azami ölçüde bu çalışmaya katılması ilk amaç olmuştur.

Komisyon tarafından hazırlanmış olan yeterliklerin tanıtımı önemlidir. Bunun tanıtımlarının MEB, ÖYGGM tarafından bir an önce yapılması yararlı olacaktır. Bunun için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

Ayrıca hazırlanan yeterliklerin üniversitelerdeki öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenmesinde kullanılması gereklidir. Buradan mezun olan öğretmen adaylarının seçiminde şu an kullanılan KPSS sınavında bu yeterlikler alan bilgisi ölçümü için kullanılmalıdır.

Öğretmenlere düzenlenen hizmet içi eğitim programlarında mutlaka bu yeterlikler anlatılmalı sahada çalışan 15700 tarih öğretmenin de yeterliklerle ilgili farkındalık oluşturulmalı ve öz değerlendirmelerini yapmaları sağlanmalıdır. Öğretmenlerin kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri için bunlar gereklidir.

Kaynakça

- ABD Öğretmen Standartları ile ilgili web adresleri (2012) Erişim Tarihi: 19.05.2012,
<http://www.eed.state.ak.us/standards/pdf/teacher.pdf>,
<http://www.educationworld.com/standards/national/index.shtml>
<http://www.nchs.ucla.edu/Standards/>
- İlhan, A. Ç. (2005). 21. Yüzyılda Öğretmen Yeterlikleri, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, S. 58, s. 55–58, Ankara.
- MEB, (2008). <http://oyegm.meb.gov.tr/sayfa.php?id=11>, Erişim Tarihi: 18.05.2012.
- MEB, (2005) TEDP Tanıtım Broşürü, 2005.
- MEB, (2006). <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html>, Erişim Tarihi: 19.05.2012.
- MEB, PKM, <http://projeler.meb.gov.tr/pkmtr/> tamamlanan projeler temel eğitime destek programı, Erişim Tarihi: 19.05.2012
- MEB, (2009) http://otmg.meb.gov.tr/etkinlik_odak_grup_seminer.html, Erişim tarihi: 19.05.2012.
- MEB, (2011). <http://otmg.meb.gov.tr/yeterlikdos/TARİH/TARİH.pdf>, Erişim Tarih:19.05.2012
- MEB, (2012a). abdigm.meb.gov.tr/eski_site/uaorgutler/AB/compendium.doc, Erişim Tarihi: 20.05.2012.
- MEB, (2012b). otmg.meb.gov.tr/.../..., Erişim Tarihi: 20.05.2012.
- MEB, (2012c). <http://otmg.meb.gov.tr/yeterlikdos/TAR%C4%B0H/TAR%C4%B0H.pdf>, Erişim Tarihi: 21.05.2012.
- Ministerial Council on Education, (2003),
http://www.mceetya.edu.au/verve/_resources/national_framework_file.pdf,
Erişim Tarihi: 19.05.2012.
- Ministry of Education: New Zealand, (1999).
<http://www.oecd.org/dataoecd/48/47/48727127.pdf> Erişim Tarihi: 20.05.2012.

NBPTS, 2002, http://www.nbpts.org/userfiles/file/what_teachers.pdf, Erişim Tarihi: 20.05.2012.

PGCE, (2012). <http://www.education.gov.uk/get-into-teaching/teacher-training-options/pgce.aspx>, Erişim tarihi 19.05.2012.

Tarih Eğitimcileri Derneği, (2012). www.tarihegitimcileri.org.tr/, Erişim Tarihi: 21.05.2012.

Türk Eğitim Derneği,(2009). Öğretmen Yeterlikleri Özet Rapor, Ankara.

TDA, (2007). http://www.nycbers.org/pdf/tda_2007.pdf, Erişim Tarihi: 20.05.2012.

The Teaching Council, (2009). www.teachingcouncil.ie/_.../Registration_R... Erişim Tarihi: 20.05.2012.

Türkçe Sözlük (2012). <http://www.tdk.gov.tr> , Erişim Tarihi: 26.04.2012.

Extended Summary

Purpose

The subjects of this study are, preparation process of the History Teacher Special Field Competences, methods of data collection and analysis, to explain the problems and solutions and to make a brief statement prepared competences. Above mentioned competencies are made by a commission which is created by Ministry of National Education (MONE) and the General Directorate of Teacher Training and Development (ÖYGGM).

The History Teacher Special Field Competences commission was chaired by Prof. Dr. Mustafa Safran. Doç. Dr. Bahri Ata, Dr. Bedi Gümüşlü, Ümmügülsüm Candeğer, Fatma Türkan and Buket Harut participated in the commission. The commission studied meetings that held on per week a year.

The Commission was open to all comers as long as the comments and ideas even personally thought the subject was asked to relevant people through questionnaires and interviews.

This study answered these questions.

1. What are the decisions taken and what is done after the first workshop in Kızılcahamam on 23 to 26 October 2008?
2. What are the decisions taken and what is done after the second workshop in Kızılcahamam on 20 to 22 February 2009?
3. What are the decisions taken and what is done after the third workshop in Antalya on 10 to 12 April 2009?
4. What are the decisions taken and what is done after the fourth workshop in Kızılcahamam on 8 to 12 July 2009?
5. What are the decisions taken and what is done after the fifth workshop in Alanya on 22 to 24 October 2009?

Findings and Interpretation

Nine field commissions met at the first workshop, and they discussed the concept of competences. After that history teacher commission did a research about competences in Turkish literature and the world literature. Then competence draft was made. And it was made a questionnaire. The questionnaire was delivered 357 history teachers. They sent back only 155 questionnaires.

Before the second workshop the history teacher commission identified the competence areas on the draft. The nine field commissions made a decision about lower qualifications. The decision was making focus group discussion. The teachers working in commissions were trained to how to hold a focus group discussion. The history teacher commission did three focus group discussions. The first discussion was made with 14 historian and history educator in Gazi Univesity. The second discussion was made with 5 history teachers and the last one was made with 5 high school students.

Before the third workshop the commission identified the draft separated into competences, lower qualifications and performance indicators. The draft was done a questionnaire again in the third workshop.

The second questionnaire was converted into a report by the joint work of 85 people. Final stage the draft of History Teacher Special Field Competences again sent to 166 stakeholders were asked their opinions and institutions could be taken by ÖYGGM feedback from 127 of these institutions.

Discussion and Conclusion

History Teacher Special Field Competences concerns 15700 history teachers who working in MONE, and history teacher student and academics in teacher education programs in higher education institutions. If we calculate the students and their parents who benefit from the educational services is an issue that concerns a wide audience. It is important to create awareness on the issue. In addition, teachers prepared elections held on KPSS test system is required to be taken into consideration in the selection of this history teacher competence. In addition to making the case that his career will determine the examiners should be considered as criteria in History Teacher Special Field Competences.